

LITTERATURA
Serpentium

JAARGANG 44
NUMMER 2

VOLUME 44
ISSUE 2

EUROPESE SLANGENVERENIGING - EUROPEAN SNAKE SOCIETY

INHOUDSOPGAVE

■ ARTIKELEN

<i>Bogertophis subocularis subocularis</i> , de blonde schoonheid _____	60
Gijs van Aken	
Serpentovirusinfecties bij slangen in gevangenschap _____	75
Doortje van Reekum	
Mijn ervaringen met slangen van het genus <i>Corallus</i> _____	82
Frits Mullenders	
Kunnen slangen zichzelf herkennen? _____	104
Caroline Kraaijvanger	

■ RUBRIEKEN

Voorwoord _____	56
Slangendag 2024 _____	59

CONTENTS

■ ARTICLES

Bogertophis subocularis subocularis, the blonde phase beauty 60
Gijs van Aken

Serpentovirus infections in captive snakes 75
Doortje van Reekum

My experiences with snakes of the genus *Corallus* 82
Frits Mullenders

Can snakes recognize themselves? 104
Caroline Kraaijvanger

■ COLUMNS

Foreword 56

Snakeday 2024 59

VOORWOORD

Als je maar lang genoeg iets op een vast tijdstip doet, gaat dat iets al gauw op een traditie lijken. Zo heeft de Europese Slangenvereniging in de loop van haar vierenvestigjarige bestaan de traditie opgebouwd om op de tweede zondag van oktober haar jaarlijkse Slangendag te organiseren. Er zijn tradities die op minder jaren kunnen bogen! Het spijt ons echter, dat deze vaste datum, die sommigen wellicht al tot en met 2050 hebben vastgelegd in hun agenda, met ingang van 2024 komt te vervallen. Dit jaar vindt de Slangendag weliswaar tot en met 2026 plaats op ons gebruikelijke adres, maar dan wel op *de eerste zondag van oktober*. Het bijgesloten Slangendagkatern vertelt meer over de nieuwe datum, de vooralsnog vertrouwde plaats van handeling, de digitale aanmeldingsmogelijkheden en nog veel meer. Neem er goed nota van! Het is mogelijk dat we later in de toekomst ook onze vertrouwde plek in Houten zullen moeten inruilen voor een alternatief, maar het bestuur is daarover nog in overleg met de exploitant van de huidige expositieruimte.

Niet alleen regeren is vooruitzien, redactiewerk is dat ook. Zo voorzien wij dat de Europese Slangenvereniging en dus ook *Litteratura Serpentina*, volgend jaar hun vijfenveertigste verjaardag zullen vieren. Dat is een moment dat we niet achteloos willen laten passeren, maar dat we willen vieren met een viertal themanummers, zoals we dat ook met ons veertigjarige jubileum hebben gedaan. We hebben onze gedachten eens laten gaan over mogelijke thema's en we kwamen uit bij onderwerpen die voor iedereen van belang dan wel interessant zijn: ziekten en gezondheid bij slangen, huisvesting van slangen (met de recente ontsnappingen in Nederland in het achterhoofd), natuurlijk een themanummer gewijd aan gifslangen, en eentje over de situatie van slangenbiotopen in Nederland en België. Mocht u een beter idee hebben of een andere voorkeur, laat het ons weten.

FOREWORD

If you do something at a fixed time for long enough, it soon starts to resemble a tradition. Over the course of its forty-four years of existence, the European Snake Society has created the tradition of organizing its annual Snake day on the second Sunday of October. There are traditions that can boast fewer years! However, we regret that this fixed date, which some may have already recorded in their agenda until 2050, will be cancelled with effect from 2024. This year, Snake day will take place at our usual address until 2026, but on *the first Sunday of October*. The enclosed Snake day section tells more about the new date, the currently familiar location, the digital registration options and much more. Please take note! It is possible that we will have to exchange our familiar location in Houten for an alternative later in the future, but the board is still in consultation with the operator of the current exhibition space about this matter.

Not only does governing involve anticipating, but so does editorial work. For example, we anticipate that the European Snake Society, and therefore also *Litteratura Serpentina*, will celebrate their forty-fifth anniversary next year. That is a moment that we do not want to let pass unnoticed, but that we want to celebrate with four theme issues, just as we did with our fortieth anniversary. We contemplated about possible themes and we ended up with topics that are important or interesting for everyone: diseases and health in snakes, housing of snakes (with the recent escapes in the Netherlands in mind), of course a special issue dedicated to venomous snakes, and one about the situation of snake biotopes in the Netherlands and Belgium. If you have a better idea or a different preference, please let us know.

It goes without saying that we cannot write these theme songs ourselves. So we would like to get in touch with those who would like to

Het spreekt vanzelf dat we deze themanummers niet zelf kunnen volschrijven. Dus komen we graag in contact met degenen die een bijdrage over één van deze onderwerpen zouden willen aanleveren. Als u zelf niet zo'n schrijver bent, maar u hebt wél een riant onderkomen voor uw slangen gemaakt, dan komen we graag bij u langs om daar samen met u een interessant artikel over te schrijven. Houdt u, al of niet voor een officiële organisatie een slangenbiotoop in de gaten, dan zouden we het toejuichen, als u uw bevindingen ook met óns zou willen delen. Bent u dierenarts? Dan zou het zo maar kunnen dat u ooit een kronkelende patiënt hebt gehad die u weer op de been hebt kunnen helpen. Zo'n casus zou van belang kunnen zijn voor onze lezers en slangenslachtenoffers kunnen voorkomen. Enfin, u snapt wat we bedoelen. We hopen oprecht dat u mét ons de vijfenveertigste jaargang een bijzonder cachet zult willen geven.

Dan iets van een andere orde. Op de vorige Slangendag is het laatste exemplaar van Bert Verveen's 'boagrafie' verkocht. *The Behaviour Cycle of the Boa constrictor in Captivity* is vanwege de wetenschappelijke nauwkeurigheid van de feiten, de erg prettige schrijfwijze van de auteur en de uniciteit van de afbeeldingen zo'n uitzonderlijk boek, dat we erg ingenomen zijn met het feit dat Nel Verveen-Keulemans een herdruk wil financieren. Dank zij haar welwillendheid kunnen we het boek blijven aanbieden voor slechts € 29,50. Wilt u zich verzekeren van een exemplaar, dan kunt u dat aangeven bij de penningmeester van de Europese Slangenvereniging, Marijke de Jong-Miedema. Niet om paniek te zaaien, hoor, maar de oplage van de herdruk is beperkt...

Wat betreft de inhoud van deze aflevering: oud-hoofdredacteur Gijs van Aken heeft een voortreffelijk bijdrage geschreven over *Bogertophis subocularis*. Zijn illustratiemateriaal is daar een prachtige aanvulling bij. Frits Mullenders maakt het ons mogelijk u te vergasten op een uitvoerig artikel over het genus *Corallus* dat ook hij heeft voorzien van veel prachtige foto's. Caroline Kraaijvanger doet verslag van

make a contribution about one of these topics. If you are not much of a writer yourself, but you have created a spacious home for your snakes, we would be happy to visit you and help drafting an interesting article about it. If you are monitoring a snake biotope, whether or not for an official organization, we would appreciate it if you would share your findings with us. Are you a veterinarian? Then you may have once had a wriggling patient who you were able to help get back on his or her feet. Such a case could be of interest to our readers and could prevent snake victims. Anyway, you know what we mean. We sincerely hope that you will join us in giving the forty-fifth volume a special cachet.

Then something of a different order. On the previous Snake day, the last copy of Bert Verveen's 'boagraphy' was sold. *The Behaviour Cycle of the Boa constrictor in Captivity* is such an exceptional book because of the scientific accuracy of the facts, the very pleasant writing of the author and the uniqueness of the images, that we are very pleased with the fact that Nel Verveen-Keulemans wants to finance a reprint. Thanks to her goodwill, we can continue to offer the book for only € 29.50. If you would like to obtain a copy, please contact the treasurer of the European Snake Society, Marijke de Jong-Miedema. Not to cause panic, but the edition of the reprint is limited...

Regarding the content of this episode: former editor-in-chief Gijs van Aken has written an excellent contribution about *Bogertophis subocularis*. His illustrations are a wonderful addition. Frits Mullenders allows us to treat you to an extensive article about the genus *Corallus*, which he has also provided with many beautiful pictures. Caroline Kraaijvanger reports on an interesting experiment that makes it clear that eastern garter snakes in particular have more to offer than you might think. And last but not least, veterinarian Doortje van Reekum shares the latest information about the serpentovirus with us. Her contribution shows that we must be very alert about this pathogen that cannot yet be combated.

VOORWOORD

een interessant experiment dat duidelijk maakt dat vooral oostelijke kousenbandslangen meer in hun mars hebben dan je zou denken. En last but not least deelt dierenarts Doortje van Reekum de laatste stand van zaken over het serpentovirus met ons. Uit haar bijdrage blijkt dat we zeer op onze qui-vive moeten zijn voor deze nog niet te bestrijden ziekteverwekker.

Alles bij elkaar lijkt ons dat er in deze aflevering voor elk wat wils te vinden is. We wachten met spanning berichten van auteurs af die mét ons voor een aantrekkelijke serie van themanummers willen zorgen volgend jaar.

Veel leesplezier.

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck
Richard de Jong

All in all, it seems to us that there is something for everyone in this episode. We eagerly await messages from authors who want to work with us to create an attractive series of theme issues next year.

Enjoy reading.

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck
Richard de Jong

WIE WIL ONS HELPEN?

Wij zoeken met spoed een man of vrouw met een goede beheersing van de Engelse taal, die de redactie wil helpen met het corrigeren van de Engelse artikelen voor *Litteratura Serpentina*. Het gaat hierbij vooral om een eerste beoordeling bij binnenkomst van de artikelen, waarna ze opgemaakt worden voor de drukproef. Daarna volgt nog een beoordeling van de drukproeven zelf. Momenteel wordt dit alles door slechts één persoon gedaan, voor wie dit een té grote belasting aan het worden is.

Wilt u ons helpen? Neem dan contact op met één van ons.

Marcel van der Voort
Anton van Woerkom

SLANGENDAG 2024

De volgende Slangendag vindt plaats op zondag 6 oktober 2024. Zoals gebruikelijk kunnen leden van de Europese Slangenvereniging met behulp van de **actiecode**, die op de achterzijde van de bijgesloten uitnodiging staat, een gratis toegangsbewijs bestellen via de website **www.snakesociety.nl** en indien gewenst, kunt u voor de helft van de prijs ook een tafel reserveren.

De ticketsite gaat open op 1 juli aanstaande. Op deze website kunt u ook tickets bestellen voor familie of andere mensen die met u meekomen. De toegangsprijs voor niet-leden is € 12,00. Kinderen tot 12 jaar, onder begeleiding van een volwassene, hebben gratis toegang.

Honden zijn niet toegestaan, hulphonden wel, mits ze herkenbaar zijn aan het logo van de geleidehondenschool op hun dekje of tuigje en het legitimatiepasje van de eigenaar.

SNAKEDAY 2024

The next Snakeday will take place on Sunday, October 6, 2024. As usual, members of the European Snake Society can order a free admission ticket via the website **www.snakesociety.nl** using the **promotional code** on the back of the enclosed invitation. If desired, you can also reserve a table for half the price.

The ticket site will open on July 1st. On this website you can also order tickets for family or other people who come with you. The entrance fee for non-members is € 12.00. Children up to 12 years old, accompanied by an adult, have free admission.

Dogs are not allowed, but assistance dogs are allowed, provided they are recognizable by the guide dog school logo on their cover or harness and the owner's identification card.

Slangendag
6 oktober 2024

's werelds grootste slangenevenement
met een kilometer aan stands!

boek uw tickets of tafels *uitsluitend digitaal*
via www.snakesociety.nl en klik op de bestelknop →

Expo Houten, toegang vanaf 10:00 uur
Meidoornkade 24, 3993 AE Houten

Europese Slangenvereniging
organisator van de
Slangendag
al sinds 1981
meer informatie:
www.snakesociety.nl

Snakeday
6 October 2024

the biggest snake event in the world
with a kilometre of stands!

book your tickets or tables *exclusively digitally*
via www.snakesociety.nl and click the order button →

Expo Houten, entrance from 10:00 a.m.
Meidoornkade 24, Houten, The Netherlands

European Snake Society
organiser of the
Snakeday
since 1981
more information:
www.snakesociety.nl

